EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 13.1.2023.
COM(2023) 11 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par biškopības programmu īstenošanu

Saturs

1. IEVADS ... 2
2. METODIKA ... 3
3. ES BIŠKOPĪBAS NOZARES PĀRSKATS ... 3
3.1. Ražošana un cenas ... 3
3.2. Tirdzniecība ... 4
4. VALSTU BIŠKOPĪBAS PROGRAMMU ĪSTENOŠANA ... 5
4.1. Juridiskais pamats ... 5
4.2. Mērķi un pasākumi ... 6
4.3. ES budžets valstu biškopības programmām un izmantošanas rādītāji ... 7
4.4. ES ieguldījuma sadalījums katrai dalībvalstij ... 8
4.5. Izdevumi pa pasākumu veidiem ... 9
5. STROPU SKAITA NOTEIKŠANAI IZMANTOTĀS METODES ... 11
6. BIŠKOPĪBA KLP STRATĒĢISKAJOS PLĀNOS PĒC 2022. GADA ... 13
7. SECINĀJUMS ... 14

1. IEVADS

Biškopības nozares, kas salīdzinājumā ar citām lauksaimniecības nozarēm ir maza nozare, nozīme pārsniedz tās mazo apmēru. Tā ne tikai nodrošina medu un citus biškopības produktus, bet arī dod nenovērtējamu ieguldījumu kultūraugu, augļu un citas floras apputeksnēšanā. ES kopējai lauksaimniecības politikai (KLP) ir vairāki biškopības nozares atbalsta instrumenti, kuru vidū ir biškopības programmas, kas noteiktas Regulā (ES) Nr. 1308/2013[1] (TKO regula).

Saskaņā ar TKO regulas 225. panta a) punktu Komisija reizi trīs gados iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par 55., 56. un 57. pantā paredzēto pasākumu īstenošanu biškopības nozarē. Ziņojumā jāiekļauj arī jaunākie pavērsieni saistībā ar stropu identifikācijas sistēmām. Šis ziņojums atbilst 225. panta a) punkta prasībai.

Ziņojumā aptverta tādu valstu 2020.–2022. gada biškopības programmu īstenošana, kuras izstrādātas 2020.–2022. biškopības gadam, kas atbilst laikposmam no 2019. gada 1. augusta līdz 2022. gada 31. jūlijam, un par kurām Komisijai paziņots līdz 2019. gada 15. martam. Šīs programmas pēc tam 2021. gadā tika grozītas, lai to termiņu pagarinātu līdz 2022. gada 31. decembrim, saskaņā ar TKO regulas 55. panta 1. punktu, kas grozīts ar pārejas noteikumu[2]. Grozījuma dēļ 2021. gadā arī tika palielināts ES ikgadējais budžeta piešķīrums no 40 miljoniem EUR līdz 60 miljoniem EUR[3]. To pagarināšana ļauj netraucēti pāriet no pašreizējiem uz turpmākajiem intervences pasākumiem, kas iekļauti KLP stratēģiskajos plānos. Ziņojumā nav aplūkota īstenošana pagarinātajā biškopības gadā no 2021. gada 1. augusta līdz 2022. gada 31. decembrim. Pilnu ziņojumu par īstenošanu pagarinātajā gadā var sagatavot tikai 2023. gada beigās, jo maksājumu saņēmējiem periods tiek pagarināts līdz 2023. gada 15. oktobrim.

Šis ir astotais Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par biškopības programmu īstenošanu. Ziņojumā nav aptverti visi biškopības aspekti, bet galvenā uzmanība pievērsta biškopības programmu īstenošanai. Tomēr tajā sniegts īss pārskats par biškopības nozari ES un informācija par ES atbalstu biškopības nozarei saskaņā ar turpmākajiem KLP stratēģiskajiem plāniem.

ES ir sniegusi tiešu atbalstu biškopības nozarei kopš 1997. gada[4]. Tas dalībvalstīm dod iespēju izstrādāt valsts programmas biškopības nozarei. Šo programmu mērķis ir uzlabot biškopības produktu — medus, peru pieniņa, ziedputekšņu, propolisa un bišu vaska — ražošanas un tirdzniecības vispārējos noteikumus.

Biškopības programmas ar 50 % likmi līdzfinansē Eiropas Savienība, un tās ilgst trīs gadus. Programmas ir brīvprātīgas, taču visas dalībvalstis ir izvēlējušās tās izmantot, un tas apliecina

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības tirgu produktu kopīgu organizāciju (OV L 347, 20.12.2013, 671. lpp.).

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/2220 (2020. gada 23. decembris), ar ko nosaka dažus pārejas noteikumus atbalstam no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) 2021. un 2022. gadā un ar ko attiecībā uz līdzekļiem un piemērošanu 2021. un 2022. gadā groza Regulas (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 un (ES) Nr. 1307/2013, un attiecībā uz līdzekļiem un šāda atbalsta sadalījumu 2021. un 2022. gadā groza Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (OV L 437, 28.12.2020., 1. lpp.).

[3] Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2093 (2020. gada 17. decembris), ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam (OV L 433 I, 22.12.2020., 11. lpp.). Kopējā summa, kas daudzgadu finanšu shēmā paredzēta Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondam, ietver palielinājumu līdz 60 miljoniem EUR gadā biškopības programmām.

[4] Padomes 1997. gada 25. jūnija Regula (EK) Nr. 1221/97, ar ko nosaka vispārējus noteikumus pasākumu piemērošanai, lai uzlabotu medus ražošanu un tirdzniecību (OV L 173, 1.7.1997., 1. lpp.).

dalībvalstu lielo interesi un nozares vajadzības. No 2023. gada nozare turpinās saņemt atbalstu saskaņā ar obligātajām biškopības intervencēm, kas ir daļa no nesen apstiprinātajiem KLP stratēģiskajiem plāniem. Dalībvalstis var arī palielināt līdzfinansējuma likmi no vismaz 50 % līdz ne vairāk kā 70 %.

2. METODIKA

Šajā ziņojumā ir izmantoti šādi informācijas avoti:

- informācija, ko dalībvalstis paziņojušas saskaņā ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2015/1366 par atbalstu biškopības nozarē[5], ieskaitot stropu skaitu to teritorijās;
- informācija, ko dalībvalstis paziņojušas saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368 attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē[6], ieskaitot informāciju gada īstenošanas ziņojumos, kas paredzēti minētās regulas 10. pantā. Minētajos gada ziņojumos iekļauts biškopības gadā radušos izdevumu (EUR) kopsavilkums sadalījumā pa pasākumiem un rezultāti, kas gūti, pamatojoties uz katram īstenotajam pasākumam izvēlētiem darbības rādītājiem. Tomēr šie rādītāji nav saskaņoti ES līmenī, un tie nav izmantoti, lai izdarītu secinājumus šajā ziņojumā;
- dati par medus ražošanu un starptautisko tirdzniecību no *Eurostat*[7], ANO *Comtrade*[8] un ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*FAO*)[9].

Precīzi skaitļi un kopsavilkuma tabulas par medus tirgu un valstu biškopības programmām ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē "Europa"[10].

3. ES BIŠKOPĪBAS NOZARES PĀRSKATS

3.1. Ražošana un cenas

Jaunākie pieejamie dati par ražošanu un cenām ES aptver 2017. un 2018. gadu, par kuriem dalībvalstis ziņoja 2019. gadā saskaņā ar savām valsts biškopības programmām 2020.–2022. gadam. Dalībvalstīm 2023. gadā būtu jāziņo līdzīgi tirgus dati par 2021. un 2022. gadu[11].

[5] Komisijas Deleģētā Regula (ES) 2015/1366 (2015. gada 11. maijs), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz biškopības nozari (OV L 211, 8.8.2015., 3.–6. lpp.).

[6] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2015/1368 (2015. gada 6. augusts), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē (OV L 211, 8.8.2015., 9.–16. lpp.).

[7] https://ec.europa.eu/eurostat.

[8] https://comtrade.un.org/.

[9] http://www.fao.org/home/en/.

[10] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_lv.

[11] Saskaņā ar prasībām, kas paredzētas 15. panta 3. punktā Komisijas Īstenošanas Regulā **(**ES**)** 2022/1475 (2022. gada 6. septembris), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 īsteno attiecībā uz KLP stratēģisko plānu izvērtēšanu un uzraudzībai un izvērtēšanai vajadzīgās informācijas sniegšanu (OV L 232, 7.9.2022., 8. lpp.).

Ražošana

Dati par 2018. gadu, kas paziņoti 2019. gadā saskaņā ar 2020.–2022. gada programmām, liecina, ka Eiropas Savienībā ir apmēram 17,3 miljoni stropu, kurus pārvalda 615 058 biškopji. Kopš tā laika stropu skaits ir palielinājies līdz 18,9 miljoniem stropu 2020. gadā un 20 miljoniem 2021. gadā. Arī jaunākie 2018. gada dati par biškopju skaitu liecina par ievērojamu palielinājumu kopš 2016. gada, kad saistībā ar 2017.–2019. gada programmām tika paziņoti 568 194 biškopji. Tomēr jāņem vērā, ka ne biškopju definēšanai, ne biškopju skaita noteikšanai nav saskaņotas metodes, tāpēc izmaiņas minētajā skaitā ne vienmēr atspoguļo vispārējās tendences nozarē.

Tā kā dalībvalstis kopš 2018. gada nav paziņojušas ražošanas rādītājus, kas tika sniegti iepriekšējā 2019. gada 17. decembra ziņojumā[12], šajā ziņojumā izmantoti *FAO* dati. Saskaņā ar šiem datiem Eiropas Savienība 2020. gadā saražoja 217 864 tonnas medus, tādējādi kļūstot par otro lielāko medus ražotāju pasaulē aiz Ķīnas, kura saražoja 458 100 tonnas. Kopš 2018. gada, kad ES ražošanas apjoms bija 258 610 tonnas, tas ir samazinājies par aptuveni 16 %. ES neražo pietiekami daudz medus, lai apmierinātu pieprasījumu. Pašpietiekamības rādītājs[13] 2020. gadā bija apmēram 60 %, kas ir aptuveni tādā pašā līmenī kā 2018. gadā. Galvenais importētā medus piegādātājs 2020. gadā bija Ukraina (31 % no importa), pēc tam Ķīna (21 % no importa).

Cenas

Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem datiem, ko dalībvalstis paziņojušas par 2018. gadu, vidējā dažādu ziedu medus cena ražošanas vietā Eiropas Savienībā bija 6,46 EUR/kg, bet vairumā bez taras pārdota medus cena bija 3,79 EUR/kg. Medus cenas dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras atkarībā no kvalitātes un tirdzniecības vietas. Salīdzinot ar iepriekšējiem skaitļiem par 2015. gadu, vidējā cena gandrīz nav mainījusies. Tomēr vidējās ražošanas izmaksas ir palielinājušās no 3,21 EUR/kg 2015. gadā līdz 3,90 EUR/kg 2018. gadā, iespējams, samazinot peļņu par saražoto medus kilogramu. Tā kā dalībvalstis neziņo par to, cik medus pārdod vairumā bez taras un ražošanas vietā, ir grūti aprēķināt ražotāju gūto peļņu.

3.2. Tirdzniecība[14]

Imports

ES medus pašpietiekamības rādītājs ir tikai 60 %. Eiropas Savienība 2021. gadā importēja 173 403 tonnu medus, kuru kopējā vērtība ir 406,1 miljons EUR. ES ir otra lielākā medus importētāja pasaulē aiz Ziemeļamerikas, un tā galvenā piegādātāja ir Ukraina. Kopš 2019. gada ES imports no Ukrainas ir palielinājies no 44 523 tonnām 2019. gadā līdz 53 777 tonnām 2021. gadā. Tajā pašā periodā imports no Ķīnas, kas ir otra lielākā piegādātāja ES, arī ir palielinājies no 45 108 tonnām līdz 48 109 tonnām, savukārt imports no trešās un ceturtās lielākās piegādātājas, proti, Argentīnas un Meksikas, attiecīgi samazinājās no 21 269 un 18 205 tonnām 2019. gadā līdz 14 396 un 15 486 tonnām 2021. gadā.

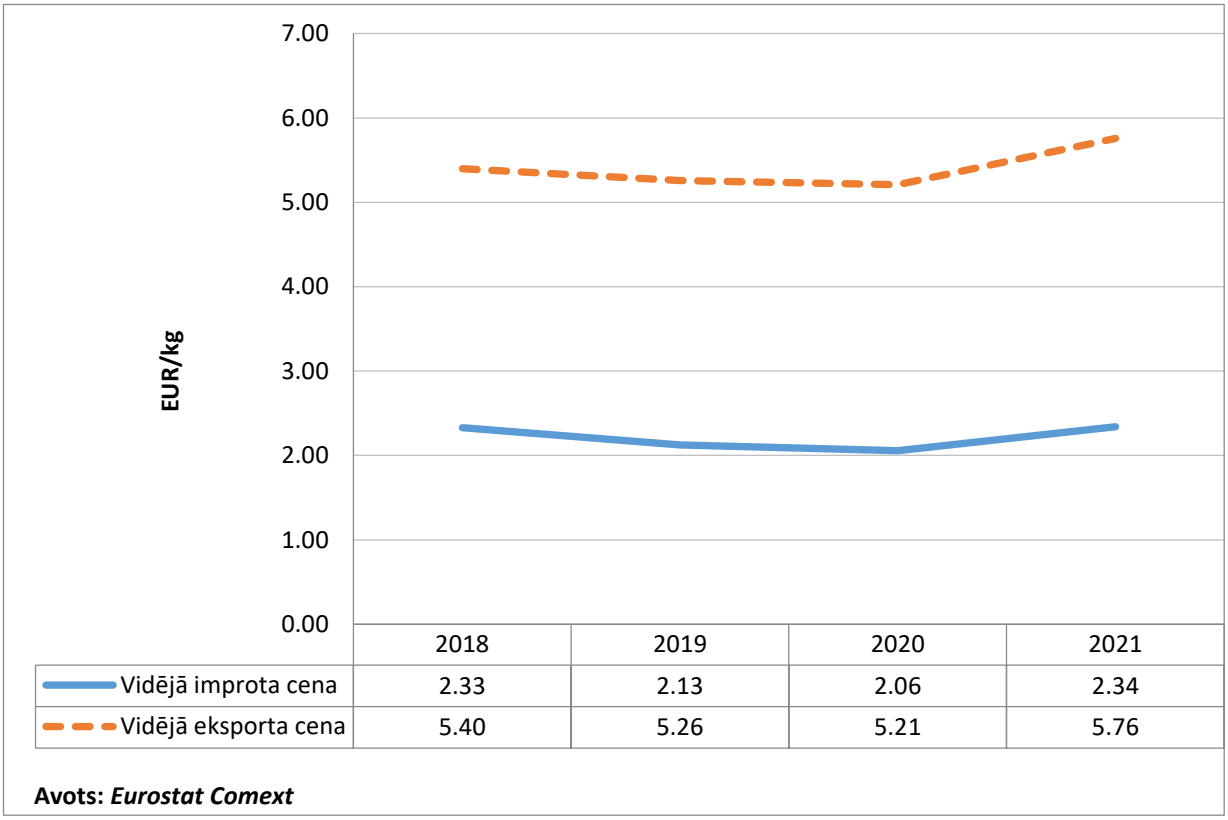
[12] COM_COM(2019)0635_LV.pdf (europa.eu).
[13] Pašpietiekamības rādītājs = ražošana Eiropas Savienībā/ (ražošana + imports – eksports).
[14] Tirdzniecības datu avots: *Eurostat Comext*, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics.

No trešām valstīm importēts medus parasti ir lētāks nekā ES ražots medus, un 2021. gadā vidējā importa cena bija 2,34 EUR/kg.

Eksports

ES eksports ir daudz mazāks nekā imports. 2021. gadā ES eksportēja 25 421 tonnu medus, kura kopējā vērtība ir 146,4 miljoni EUR un kas veido apmēram 15 % no ES importa apjoma. Galvenais ES medus tirgus ir Apvienotajā Karalistē, Šveicē, Saūda Arābijā, ASV un Japānā. 2021. gadā vidējā eksporta cena bija 5,76 EUR/kg.

1. attēls. Vidējā cena par medu, kas importēts ES un eksportēts no ES

	2018	2019	2020	2021
Vidējā improta cena	2.33	2.13	2.06	2.34
Vidējā eksporta cena	5.40	5.26	5.21	5.76

Avots: ***Eurostat Comext***

4. VALSTU BIŠKOPĪBAS PROGRAMMU ĪSTENOŠANA

4.1. Juridiskais pamats

Valstu biškopības programmu 2020.–2022. gadam juridiskais pamats ir TKO regulas 55.–57. pants, ko papildina:

- Komisijas Deleģētā regula (ES) 2015/1366, kas grozīta ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2021/580[15], un
- Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2015/1368, kas grozīta ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2021/166[16].

[15] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/580 (2021. gada 1. februāris), ar ko Deleģēto regulu (ES) 2015/1366 groza attiecībā uz finansiālā ieguldījuma piešķiršanas pamatu biškopības nozarē (OV L 124, 12.4.2021, 1. lpp.).

Biškopības programmas 2020.–2022. biškopības gadam un to finansēšanu apstiprināja ar Komisijas 2019. gada 12. jūnija Īstenošanas lēmumu (ES) 2019/974[17]. Šīs programmas 2021. gadā tika grozītas, lai tās pagarinātu līdz 2022. gada beigām un lai gada budžetu palielinātu no 40 miljoniem EUR līdz 60 miljoniem EUR (kas atbilst ES ieguldījumam). Grozītās programmas tika apstiprinātas ar Komisijas 2021. gada 9. jūnija Īstenošanas lēmumu (ES) 2021/974[18].

4.2. Mērķi un pasākumi

Programmu galvenais mērķis ir uzlabot biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības vispārējos nosacījumus ES. Ar 2013. gada KLP reformu programmās tika ieviestas izmaiņas, kuru mērķis bija pielāgot atbalsttiesīgos pasākumus nozares vajadzībām un uzlabot ES budžeta piešķīrumu, uzlabojot metodes, ko dalībvalstis izmanto, lai noteiktu stropu skaitu valsts teritorijā. Atbalsttiesīgie pasākumi 2020.–2022. gada programmām izriet no tiem pašiem pasākumiem, kas pieejami 2017.–2019. gada programmām, un ir aprakstīti turpmāk.

a) **Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju organizācijām.** Dalībvalstis izmanto šo pasākumu, lai finansētu apmācību, organizētu kursus un izdotu izglītojošas brošūras, kā arī iegādātos tehnisko aprīkojumu medus ražošanai un pirmapstrādei un sniegtu īpašu atbalstu jaunajiem biškopjiem.

b) **Cīņa pret bišu parazītiem un slimībām, jo īpaši varrozi.** Šā pasākuma darbības joma jau tika paplašināta iepriekšējā programmā, un tā mērķis ir ne tikai varrozes, bet arī citu stropu iebrucēju un slimību apkarošana, ieskaitot Āzijas sirseņu (*Vespa velutina)* un mazās stropu vaboles (*Aethina tumida*) apkarošana. Tomēr lielākā daļa programmu joprojām ir vērstas uz varrozes apkarošanu, veicot atbalsta darbības parazītu slodzes samazināšanai un informējot biškopjus par *Varroa* ērces apkarošanas nepieciešamību un metodēm.

c) **Ceļojošās dravniecības racionalizācija.** Atbalsts darbībām, kuru mērķis ir palīdzēt ceļojošās dravniecības pārvaldībā un kuras ir, piemēram, stropu un rāmju identificēšana, ceļojošās dravniecības reģistra pārvaldība, ieguldījumi materiālos un aprīkojumā, kas atvieglo ceļojošo dravniecību, un ziedu sugu kartēšana.

d) **Pasākumi laboratoriju atbalstam, lai analizētu biškopības produktus ar mērķi palīdzēt biškopjiem pārdot savus produktus un palielināt to vērtību.** Šā pasākuma (kuru galvenokārt izmanto, lai finansētu medus fizikāli ķīmisko īpašību analīzi) darbības joma attiecas arī uz citiem biškopības produktiem[19], piemēram, peru pieniņu, ziedputekšņiem, propolisu vai bišu vasku. Šī informācija ļauj biškopjiem labāk tirgot savus produktus un palielināt to vērtību.

---

[16] Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/166 (2021. gada 10. februāris), ar ko Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368 groza attiecībā uz biškopības nozares atbalstam paredzēto valsts programmu pagarināšanu (OV L 48, 11.2.2021, 1. lpp.).

[17] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/974 (2019. gada 12. jūnijs), ar kuru apstiprina biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības uzlabošanai izstrādātās valstu programmas, ko dalībvalstis iesniegušas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (izziņots ar dokumenta numuru C(2019) 4177) (OV L 157, 14.6.2019., 28. lpp.).

[18] Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2021/974 (2021. gada 9. jūnijs), ar kuru apstiprina biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības uzlabošanai izstrādātās grozītās valstu programmas, ko dalībvalstis iesniegušas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 (izziņots ar dokumenta numuru C(2021) 4021) (OV L 215, 17.6.2021., 37. lpp.).

[19] Biškopības produkti, uz kuriem attiecas biškopības programmas, ir uzskaitīti Regulas (ES) Nr. 1308/2013 I pielikuma XXII daļā, un tie ir medus, peru pieniņš, propoliss, ziedputekšņi un bišu vasks.

e) **Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos.** Pasākums palīdz kompensēt zaudētās bites, tādējādi izvairoties no produkcijas zuduma. Finansējumu galvenokārt izmanto bišu saimju, bišu māšu vai jaunu stropu iegādei un bišu māšu, jo īpaši vietējo šķirņu, audzēšanas veicināšanai.

f) **Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā.** Tas ļauj dalībvalstīm finansēt īpašus pētniecības projektus, kuru mērķis ir uzlabot biškopību, medus produkciju vai kvalitāti, un izplatīt šādu projektu rezultātus.

g) **Tirgus uzraudzība.** Ar šo pasākumu finansē biškopības produktu un cenu tirgus uzraudzību, lai palīdzētu uzlabot ražošanas apstākļus un atbalstītu valstu tirgus uzraudzības stratēģijas.

h) **Produktu kvalitātes uzlabošana ar mērķi izmantot produktu iespējas tirgū.** Ar šo pasākumu finansē darbības, kuru mērķis ir izmantot medus un citu biškopības produktu potenciālu tirgū.

4.3. ES budžets valstu biškopības programmām un izmantošanas rādītāji

Biškopības nozarei piešķirtie ES līdzekļi ir palielināti no 36 miljoniem EUR gadā biškopības programmām 2017.–2019. gadam līdz 40 miljoniem EUR[20] gadā biškopības programmām 2020.–2022. gadam. 2021. gadā programmas tika grozītas, lai pagarinātu to termiņu un lai budžeta piešķīrumu no 2021. gada palielinātu līdz 60 miljoniem EUR.

ES ieguldījums biškopības programmās atbilst 50 % no dalībvalstu izdevumiem. 2020.–2022. biškopības gadā valstu biškopības programmām ES bija pieejams finansējums 318,9 miljonu EUR[21] apmērā, kas par 48 % pārsniedz 2017.–2019. gadam pieejamā finansējuma apmēru. Puse no šīs summas ir ES ieguldījums, bet otra puse — dalībvalstu līdzfinansējums.

Lai gan finansējums netika izmantots pilnībā, izlietojuma līmenis gan 2019., gan 2020. gadā joprojām bija salīdzinoši augsts, bet 2021. gadā ievērojami samazinājās. Šo izlietojuma līmeņa pazemināšanos 2021. gadā var izskaidrot ar budžeta piešķīruma būtisko palielinājumu un nedaudz novēlotajiem grozījumiem programmās, lai šos līdzekļus apgūtu, jo tie tika paziņoti 2021. gada martā un apstiprināti 2021. gada jūnijā. Lai gan dalībvalstis tika informētas par gaidāmajām izmaiņām 2020. gadā un mudinātas 2021. gadā maksimāli palielināt līdzekļu apguvi, vairākām dalībvalstīm — jo īpaši tām, kas saņēma daudz lielāku finansējumu nekā 2019. gadā, — bija grūtības apgūt palielināto finansējumu. Faktiski, lai gan 2020. gadā 21 dalībvalstī apguves līmenis bija 80 % vai lielāks un tikai 6 dalībvalstīs mazāks nekā 80 %, 2021. gadā tikai 11 dalībvalstīs apguves līmenis bija 80 % vai lielāks, bet 16 dalībvalstīs tas bija mazāks nekā 80 %. 1. tabulā ir apkopoti ES finansējuma un izpildes rādītāji biškopības programmām 2020.–2022. un 2019. biškopības gadā (par kuriem dati pēdējā ziņojuma publicēšanas laikā 2019. gada 17. decembrī nebija pieejami).

[20] ES kopējais ieguldījums 28 ES dalībvalstīs, arī Apvienotajā Karalistē.
[21] Kopējā summa ES27, izņemot Apvienoto Karalisti.

1. tabula. ES finansējuma un izpildes rādītāji biškopības programmām

Pieejamie ES līdzekļi	2019. biškopības gads programmas 2017.–2019. gadam	2020. biškopības gads programmas 2020.–2022. gadam	2021. biškopības gads programmas 2020.–2022. gadam	2022. biškopības gads programmas 2020.–2022. gadam	2023. finanšu gads — biškopības intervences saskaņā ar KLP stratēģiskajiem plāniem, 2023. gada janvāris–oktobris
EUR	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Dalībvalstu izlietoto ES līdzekļu summa, EUR*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	Tiks paziņota līdz 2023. gada 31. decembrim	Tiks paziņota līdz 2024. gada 15. jūnijam
Izlietojuma rādītājs	94 %	91 %	78 %		

**Avots: dalībvalstu gada īstenošanas ziņojumi, kas iesniegti saskaņā ar Regulas (ES) 2015/1368 10. pantu.*

4.4. ES ieguldījuma sadalījums katrai dalībvalstij

Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/1366 4. pantā paredzētie noteikumi par to, kā aprēķina ES ieguldījumu biškopības programmās, ir balstīti uz bišu stropu īpatsvaru, par ko paziņojusi katra programmā iesaistītā dalībvalsts, un noteikto minimālo ES ieguldījumu 25 000 EUR apmērā katrai programmai. Tomēr, ja kāda dalībvalsts pieprasa mazāk, nekā tai būtu tiesības, pamatojoties uz tās stropu īpatsvaru, atlikušo ES finansējumu var sadalīt tām dalībvalstīm, kuras pieprasa vairāk par teorētisko finansējuma daļu.

Saskaņā ar Regulas (ES) 2015/1366 4. pantu ES līdzekļu piešķiršana 2019. gadā paziņotajām biškopības programmām 2020.–2022. gadam tika veikta, pamatojoties uz stropu skaitu, kuru dalībvalstis paziņojušas 2017. un 2018. gadā. No 2021. gada palielinātās ES iemaksas tika piešķirtas, kā noteikts KLP stratēģisko plānu regulas (Regula (ES) 2021/2115[24]) 10. pielikumā. Šie piešķīrumi

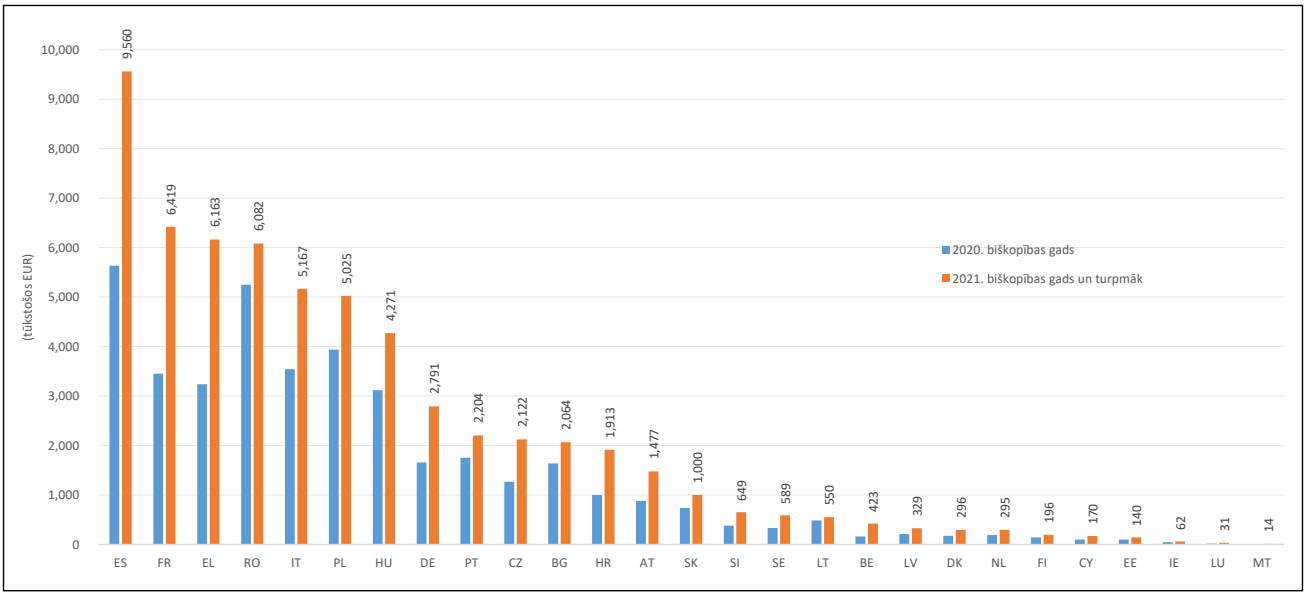
[22] ES ieguldījums ES27, izņemot apvienoto Karalisti.

[23] 2023. finanšu gada budžetu var izmantot arī maksājumu veikšanai tādu pasākumu ietvaros, kas īstenoti no 2022. gada 1. augusta līdz 2022. gada 31. decembrim, kā paskaidrots 6. punktā.

[24] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/2115 (2021. gada 2. decembris), ar ko izveido noteikumus par atbalstu stratēģiskajiem plāniem, kuri dalībvalstīm jāizstrādā saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (KLP

tika aprēķināti, pamatojoties uz stropu skaitu, ko dalībvalstis 2013. gadā paziņojušas savās biškopības programmās 2014.–2016. gadam, un tika koriģēti ar finansējuma pieteikumiem 2017.–2019. gada plānošanas periodā[25].

2. attēls. ES ieguldījuma sadalījums katrai dalībvalstij 2020.–2022. biškopības gadā

Avots: Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2019/974 (2020. gadam) un Komisijas Īstenošanas lēmums 2021/974 (2021. un 2022. gadam).

4.5. Izdevumi pa pasākumu veidiem

Saskaņā ar Regulas (ES) 2015/1368 10. pantu dalībvalstīm katru gadu līdz 15. martam jāiesniedz gada īstenošanas ziņojums par iepriekšējo biškopības gadu. Pirmie divi gada pārskati, kas atbilst 2020.[26] un 2021.[27] biškopības gadam, tika paziņoti attiecīgi 2021. un 2022. gadā. Izdevumu sadalījums pa pasākumu veidiem 2021. biškopības gadā ir attēlots sektoru diagrammā *(3. attēls)*. Salīdzinājumam — 4. attēlā redzams līdzīgs sadalījums pa pasākumu veidiem 2020. biškopības gadā, kas parāda, ka kopējais sadalījums, kas izteikts procentos, bija līdzīgs.

2021. gadā 54 % no pieejamā finansējuma tika piešķirti diviem pasākumiem (**tehniskā palīdzība** un **cīņa pret bišu parazītiem**). 2020. gadā, līdzīgi kā iepriekšējos gados, šo pasākumu kopējais rādītājs bija gandrīz 60 %. Tas atspoguļo pastāvīgo vajadzību uzlabot biškopju prasmes un veikt ieguldījumus biškopības aprīkojumā, ko atbalsta saskaņā ar a) pasākumu (tehniskā palīdzība), un biškopības praksēs, lai cīnītos pret slimībām un bišu parazītiem, ko atbalsta saskaņā ar b) pasākumu (cīņa pret bišu parazītiem un slimībām).

stratēģiskie plāni) un kurus finansē no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) un no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (*ELFLA*), un ar ko atceļ Regulas (ES) Nr. 1305/2013 un (ES) Nr. 1307/2013 (OV L 435, 6.12.2021., 1. lpp.).

[25] Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2021/580 1. pants.

[26] Laikposms no 2019. gada 1. augusta līdz 2020. gada 31. jūlijam.

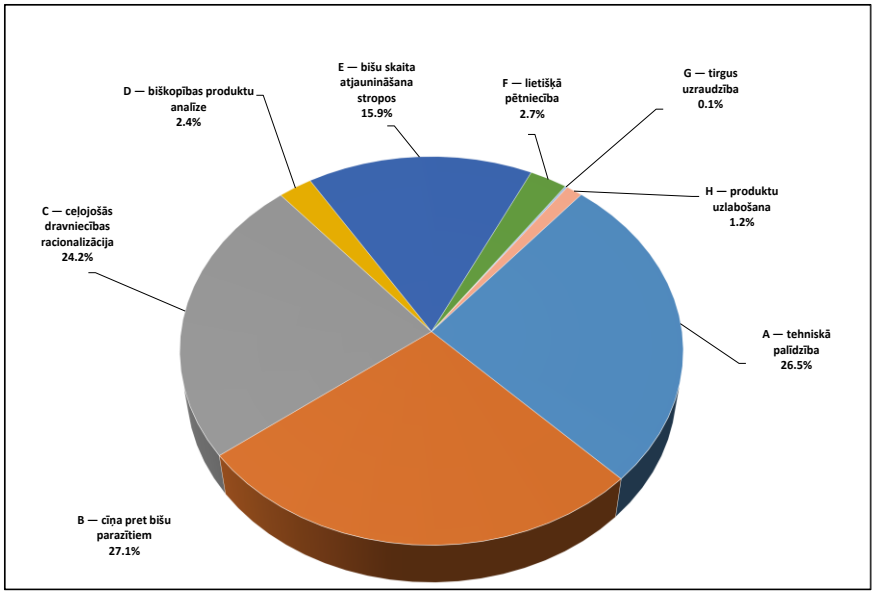
[27] Laikposms no 2020. gada 1. augusta līdz 2021. gada 31. jūlijam.

Līdzīgi kā iepriekšējos gados nākamie divi populārākie pasākumi bija **ceļojošās dravniecības racionalizācija** un **bišu skaita atjaunināšana stropos**, kas veido 40 % no kopējiem izdevumiem dalībvalstīs 2021. gadā un 34 % — 2020. gadā. Vairākās dalībvalstīs ceļojošā dravniecība ir būtiska biškopības prakse, kas nepieciešama, lai visas biškopības sezonas laikā segtu medus bišu uztura vajadzības un nodrošinātu apputeksnēšanu.

Lietišķā pētniecība un **medus analīze** atbalsta ziņā bija piektais un sestais populārākais pasākums un saņēma 2,7 % un 2,4 % no 2021. gadā pieejamā finansējuma.

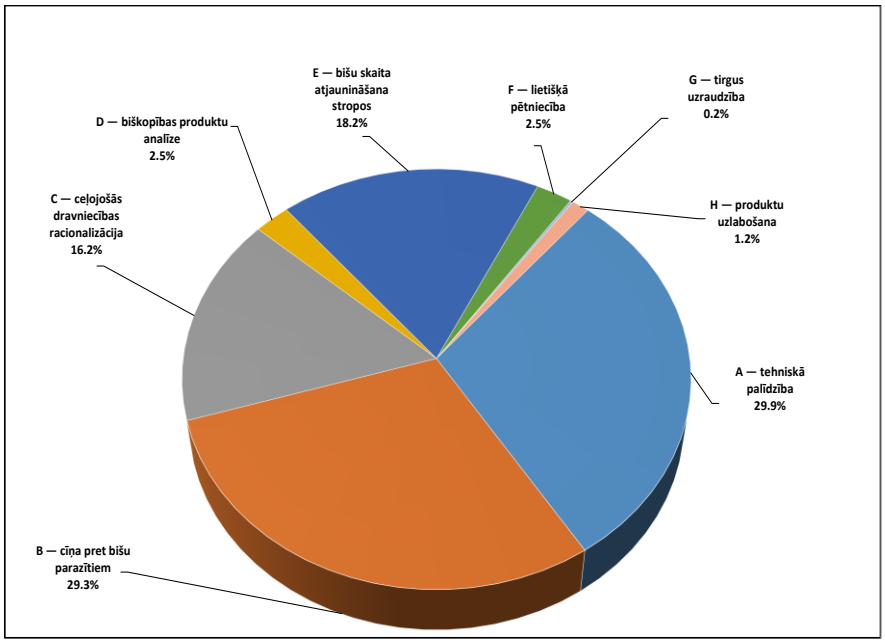
Produktu uzlabošanas un **tirgus uzraudzības** atbalsta pasākumiem, kas pirmo reizi ieviesti 2017.–2019. gada programmā, kopā gan 2020., gan 2021. gadā piešķirti mazāk nekā 2 % finansējuma.

3. attēls. Izdevumi procentos katram pasākuma veidam 2021. biškopības gadā

Avots: dalībvalstu gada īstenošanas ziņojums par 2021. gadu.

4. attēls. Izdevumi procentos katram pasākuma veidam 2020. biškopības gadā

Avots: dalībvalstu gada īstenošanas ziņojums par 2020. gadu.

5. STROPU SKAITA NOTEIKŠANAI IZMANTOTĀS METODES

Saskaņā ar Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/1366 3. pantu no 2017. gada dalībvalstīm, kas iesniedz biškopības programmas, katru gadu jāpaziņo Komisijai to teritorijā esošo ieziemoto stropu skaits. Turklāt saskaņā ar minētās regulas 2. pantu dalībvalstīm bija jābūt ieviestai tādai drošai metodei šā skaita noteikšanai, kas bija jāapraksta to biškopības programmās. Minētā deleģētā regula tika pieņemta 2015. gadā, pamatojoties uz pilnvarām, kas piešķirtas TKO regulas 56. panta 1. punkta b) apakšpunktā, un tajā tika noteikts pamats ES finansiālā ieguldījuma piešķiršanai dalībvalstu biškopības programmām, pamatojoties uz stropu skaitu.

Tajā "strops" tika definēts kā *"(..) vienība, kas aptver medus bišu saimi, kuru izmanto medus, citu biškopības produktu vai medus bišu pavairošanas materiāla ražošanai, un visus saimes izdzīvošanai vajadzīgos elementus"*.

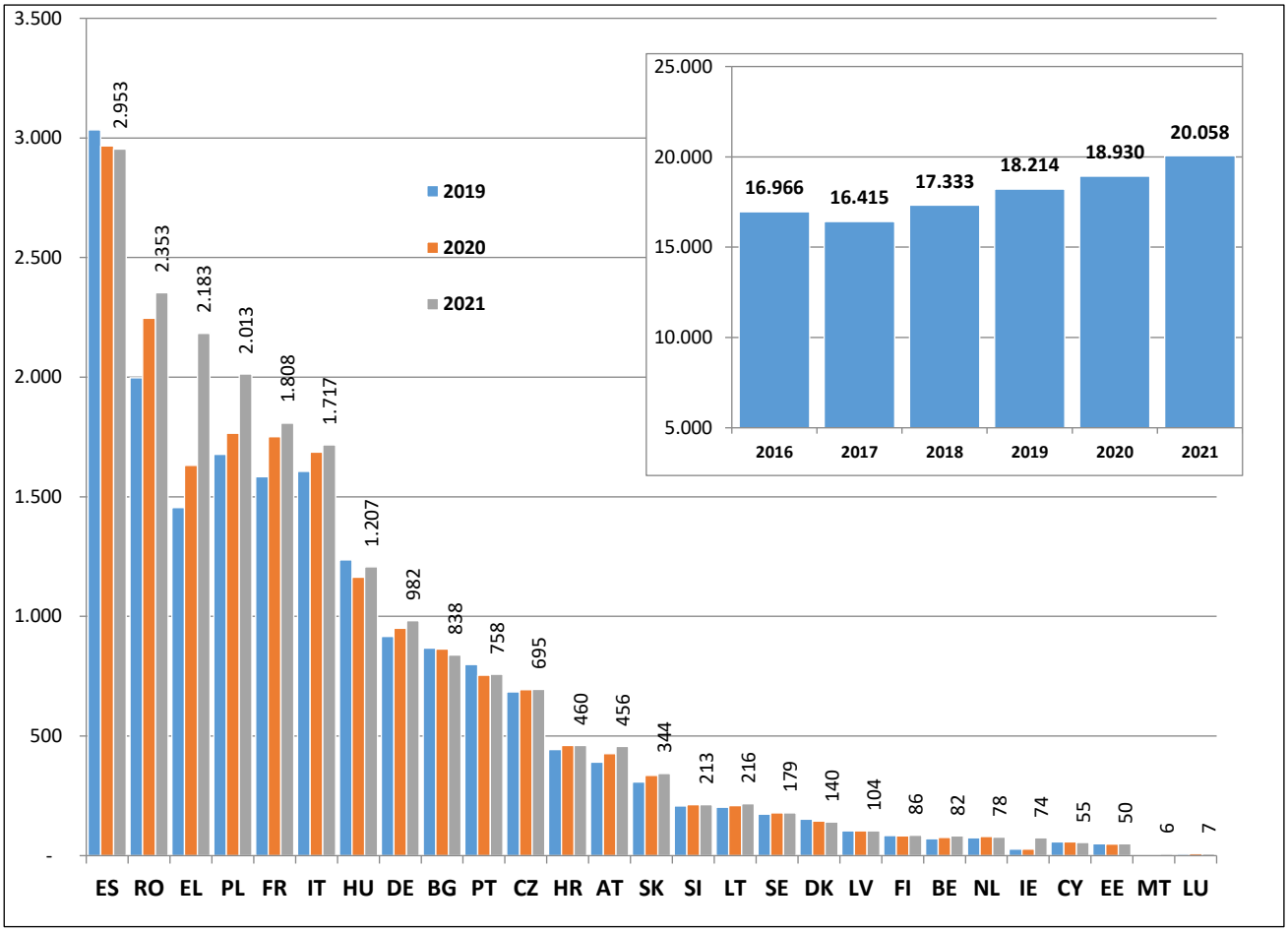
Lai gan ikgadējais finansējums dalībvalstīm KLP stratēģiskajos plānos vairs nebūs balstīts uz paziņoto bišu stropu skaitu, joprojām ir svarīgi zināt, cik bišu stropu ir dalībvalstīs. Šī informācija ir vajadzīga, lai varētu sekot līdzi norisēm nozarē, novērtēt atbalsta ietekmi, kā arī informēt Eiropas iedzīvotājus. Turpmākajos KLP plānos saskaņā ar Regulas (ES) 2022/126[28] 36.–38. pantu dalībvalstīm savā stratēģiskajā plānā ir jāiekļauj apraksts par uzticamu metodi ziemošanai gatavo stropu skaita aprēķināšanai un jāpaziņo bišu stropu skaits līdz katra gada 15. jūnijam. Šīs aprēķina

[28] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2022/126 (2021. gada 7. decembris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/2115 papildina ar prasībām, kuras piemērojamas konkrētu veidu intervences pasākumiem, ko dalībvalstis savos KLP stratēģiskajos plānos 2023.–2027. gadam noteikušas atbilstīgi minētajai regulai, kā arī ar noteikumiem par īpatsvaru, ko piemēro laba lauksaimnieciskā un vidiskā stāvokļa (LLVS) 1. standarta vajadzībām (OV L 20, 31.1.2022., 52. lpp.).

metodes, par kurām dalībvalstis ziņojušas gan 2020.–2022. gada programmu, gan stratēģisko plānu ietvaros, ir saglabājušās diezgan nemainīgas salīdzinājumā ar pirmajām paziņotajām metodēm 2017.–2019. gada biškopības programmās, kas aprakstītas iepriekšējā 2019. gada 17. decembra ziņojumā.

Tā kā pirms minētā deleģētā tiesību akta piemērošanas nebija saskaņotu noteikumu, kas reglamentētu minētos aspektus, stropu skaitu, kas paziņots pirms deleģētā tiesību akta piemērošanas 2017. gadā, nevar tieši salīdzināt ar stropu skaitu, kas paziņots pēc 2017. gada 15. marta. Tomēr ilgtermiņa vēsturiskā tendence norāda, ka stropu skaits Eiropas Savienībā gadu no gada ir palielinājies, kā parādīts 5. attēlā. Šī pozitīvā tendence vērojama gandrīz visās dalībvalstīs.

5. attēls. Stropu skaita pieaugums Eiropas Savienībā (tūkstošos)

Avots: dalībvalstu ikgadējais paziņojums par to stropu skaitu, kas ir gatavi ziemošanai to teritorijā.

6. BIŠKOPĪBA KLP STRATĒĢISKAJOS PLĀNOS PĒC 2022. GADA

No 2023. gada atbalsts biškopības nozarei tiks piešķirts, izmantojot biškopības intervences, kas iekļautas valstu KLP stratēģiskajos plānos. Lai gan saskaņā ar TKO regulu dalībvalstis biškopības

programmas varēja īstenot brīvprātīgi, no 2023. gada tās būs obligātas. Biškopību iekļaujot KLP plānos, tiks palielināta biškopības nozares pamanāmība un nodrošināts, ka tiek ņemts vērā šīs nozares ieguldījums kopējās lauksaimniecības politikas vispārējo mērķu sasniegšanā.

Finansējums biškopības intervencēm, kā noteikts KLP stratēģisko plānu regulas X pielikumā, 2023.–2025. gadā paliks nemainīgs — 60 miljoni EUR finanšu gadā. 2023. gada budžetā tiks ņemtas vērā gan biškopības intervences, kas īstenotas saskaņā ar stratēģiskajiem plāniem (un apmaksātas no 2023. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 15. oktobrim), gan biškopības pasākumi, kas īstenoti no 2022. gada 1. augusta līdz 2022. gada 31. decembrim saskaņā ar pašreizējām biškopības programmām (un apmaksāti no 2022. gada 16. oktobra līdz 2023. gada 15. oktobrim). Tāpat finansējums turpmākajiem finanšu gadiem segs izdevumus par biškopības intervencēm, kas īstenotas saskaņā ar stratēģiskajiem plāniem, kā arī visus iespējamos atlikušos izdevumus par biškopības pasākumiem, kuri īstenoti saskaņā ar pašreizējām biškopības programmām. Vairākas dalībvalstis, kā norādīts to stratēģiskajos plānos, patiešām izmantos 2023. gada finanšu piešķīrumu maksājumiem par pasākumiem, kas īstenoti pēdējos piecos 2022. gada mēnešos. Citas stratēģiskajos plānos ieviestās izmaiņas ļauj dalībvalstīm palielināt līdzfinansējuma likmi no minimālajiem obligātajiem 50 % līdz 70 %, lai vēl vairāk palielinātu savu budžetu. Tā darīt ir izvēlējušās trīs dalībvalstis (BG, IT un LU); pārējās dalībvalstis turpina piemērot obligāto minimālo 50 % līdzfinansējuma likmi .

Veidojot biškopības intervences 2023.–2027. gadam saskaņā ar stratēģisko plānu, dalībvalstīm jātiecas sasniegt vismaz vienu no KLP konkrētajiem mērķiem (Regulas (ES) 2021/2115 6. panta 1. punkts).

Līdzīgi kā pašreizējās programmās atbalsts biškopībai tiks sniegts, veicot vairākus intervences pasākumus, ko dalībvalstis izstrādās sadarbībā ar biškopības organizāciju pārstāvjiem. Dalībvalstis var izvēlēties no septiņiem Regulas (ES) 2021/2115 55. pantā minētajiem intervenču veidiem, kas pārnesti no iepriekšējiem pasākumiem saskaņā ar TKO regulu un vēl vairāk paplašina sniegtā atbalsta tvērumu. Tie ir šādi:

a) konsultāciju pakalpojumi, tehniskā palīdzība, apmācība, informācijas un paraugprakses apmaiņa, tostarp ar tīklošanas palīdzību, biškopjiem un biškopju organizācijām;

b) investīcijas materiālos un nemateriālos aktīvos, kā arī citi pasākumi, kas cita starpā vērsti uz:

i) bišu parazītu un slimību, jo īpaši varrozes, apkarošanu;
ii) nelabvēlīgu klimatisko apstākļu nodarīta kaitējuma novēršanu un mainīgajiem klimatiskajiem apstākļiem piemērotu apsaimniekošanas prakšu izstrādes un izmantošanas veicināšanu;
iii) bišu skaita atjaunināšanu stropos Savienībā, tostarp bišu audzēšanu;
iv) veida, kādā notiek ceļojošā dravniecība, racionalizāciju;

c) pasākumi biškopības produktus analizējošo laboratoriju atbalstam, attiecībā uz bišu zaudēšanu vai produktivitātes samazināšanos un bitēm potenciāli toksiskām vielām;

d) pasākumi nolūkā saglabāt vai palielināt līdzšinējo stropu skaitu Savienībā, tostarp bišu audzēšanu;

e) sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu pētnieciskās programmas biškopības un biškopības produktu jomā;

f) noieta veicināšanas, saziņas un mārketinga, tostarp tirgus uzraudzības, pasākumi un aktivitātes, kuru mērķis jo īpaši ir uzlabot patērētāju informētību par biškopības produktu kvalitāti;

g) produktu kvalitāti uzlabojoši pasākumi.

7. SECINĀJUMS

Biškopības nozares atbalsta nozīmi Eiropas Savienībā atzīst visi, sākot ar ES, valstu un reģionālajām iestādēm un beidzot ar plašu sabiedrību. Lai gan biškopības programmas bija brīvprātīgas, visas dalībvalstis pēdējos gados ciešā sadarbībā ar nozares pārstāvjiem tās ir īstenojušas. Biškopības atbalstu iekļaujot KLP stratēģiskajos plānos un padarot par obligātu komponentu visām dalībvalstīm, vēl vairāk tiek uzsvērta nozares nozīme un atzīts tās ieguldījums KLP konkrēto mērķu sasniegšanā, jo īpaši bioloģiskās daudzveidības uzlabošanā un dzīvotņu saglabāšanā. Tiek atzīts arī šīm programmām sniegtais vērtīgais atbalsts, lai risinātu tās pieaugošās problēmas biškopībā, kuras saasina klimata pārmaiņas.

Gadu gaitā pasākumu klāsts ir palielinājies, jo īpaši ņemot vērā jaunākos intervenču veidus, kas ieviesti ar KLP stratēģisko plānu regulu. Minētās intervences paplašina un uzlabo iepriekšējos pasākumus, nodrošinot plašāku iespējamo darbību tvērumu nozares vajadzību apmierināšanai dalībvalstīs. Saistībā ar to kopš 2021. gada būtiski palielinātajam finansējumam un dalībvalstīm piešķirtajai iespējai palielināt valsts līdzfinansējumu būtu jānodrošina resursi, kas nozarei vajadzīgi, lai uzlabotu biškopības produktu ražošanu un tirdzniecību, vienlaikus apmierinot biškopju dažādās vajadzības ES. Tas ļauj paredzēt, ka visās dalībvalstīs turpināsies augsta pieejamo līdzekļu apguve.

Labs rādītājs, kas liecina par šo programmu pozitīvo ietekmi uz nozari, ir bišu stropu skaits, kas gadu no gada turpina palielināties. Tomēr to ne vienmēr papildina ražošanas pieaugums, kas citu faktoru starpā ir ļoti atkarīgs no klimatiskajiem apstākļiem. Nozares kopējā rentabilitāte ir atkarīga arī no tā, vai biškopjiem par viņu produktiem tiek maksāta taisnīga cena. Medus vidējās cenas ES gadu gaitā nav ievērojami palielinājušās, savukārt ražošanas izmaksas turpina pieaugt un importa cenas samazinās. Lai pārvarētu daudzās problēmas, vajadzīgi visu pušu saskaņoti centieni. Tādējādi tiek uzsvērts, ka jāturpina atbalstīt nozari, jo īpaši ņemot vērā bišu nenovērtējamo lomu lauksaimniecībā un vidē.